

také habilitoval (1964) pro nově založené oddělení dějin medicíny na Ústavu sociálního lékařství. Na toto pracoviště se ještě jednou vrátil po roce 1989 jako profesor. Právě vzhledem k historiografickým zájmům si doplnil medicínskou erudicí studiem historie na FF MU; to zakončil v r. 1968 doktorem. Do krve mu přešla myšlenka, že chceme-li rozumět přítomnosti medicíny, je třeba dobře znát její dějiny.

S přibývajícím věkem přidal k zájmu o mimořádné osobnosti české a světové vědy a medicíny studium balneologie u nás a napsal podrobné a objevné monografie o historii lázeňství ve Velkých Losinách, Dolní Lipové, Karlově Studánce, Bludově. Karlovarský Jean de Carro a loketský Václav Pojer připoutali Sajnerův zájem i k západoeurópskému lázeňství a kniha Tomáše Jordána z Klasenburku pojednávající o moravských a slovenských léčebných pramenech ho motivovala k pracím o Trenčianských Teplicích a Piešťanech, které uveřejňoval v časopise Balneologický spravodajca a Balneohistorica Slovaca. Balneologii se věnoval také prakticky, když po odchodu do důchodu (1974) pracoval v Mariánských Lázních jako lázeňský lékař. I tam (s primářem J. Křížkem) připravoval prioritní balneologické stati, účastnil se balneologických konferencí a přednášek doma i v zahraničí. V zahraničí také často přednášel, v čemž mu pomáhala dobrá znalost jazyků. Tu osvědčil i při překladech knih H. Glassera – Objevitel člověka (1959) a Vývoj moderního lékařství (1962). Bohužel některé zamýšlené práce z historie české balneologie, např. o Vilému Priessnitzovi, zakladateli prvních vodních lázní na světě v Gräfenbergu (Jeseníku), nedokončil. Stačil o něm pouze napsat doslov do knihy Miloše Kočky Prameny živé vody.

Jednou z jeho posledních prací je rozsáhlá kapitola nazvaná Cenná archivní svědectví v knize Dvě století ve službách zdraví (Brno 1986), která začíná od doby před založením nemocnice U Svaté Anny (od r. 1238) a končí výkladem v r. 1951. Metodologicky nepředpojatý využíval i pomocných badatelských metod, známy jsou jeho pato-

grafické studie (o Leoši Janáčkově, W. A. Mozartovi aj.), v nichž se zaznamenávají chorobných příznaků určoval přesně diagnózu u osobností už nežijících.

Josef Sajner zůstavil dějinám svých odborností k posouzení i k dalšímu využití 14 monografií a na 400 časopiseckých a knižních statí. Vzpomínky, které začal diktovat už po své osmdesátce, zůstaly jen v torze, zhoršující se zdravotní stav bral energii i čas. I tak je v nich uchován Sajnerův zájem i o hudbu, o obrazy, o divadlo, jeho přátelství se známými lidmi, např. s Jaroslavem Kvapilem, jenž ho ustanovil vynavatelem své poslední vůle, i to, jak rád trávil volný čas turistikou v kruhu své harmonické rodiny i mezi přáteli.

Společenským uznáním mu bylo členství ve dvou německých odborných společnostech a v Société Internationale d'histoire de la Médecine. Zlatá medaile LF MU k osmdesátinám byla veřejným poděkováním za celoživotní práci. Prof. MUDr. et PhDr. Josef Sajner, CSc., se zařadil k osobnostem brněnské lékařské fakulty jako plodný vědecký pracovník, jako oblíbený učitel, popularizátor české medicíny a její neúnavný historiograf.

V. LINHARTOVÁ

Čtyřicet let od úmrtí prof. RNDr. Jana Srba

S velkou úctou vzpomínáme na ty vysokoškolské učitele, kteří stáli při zrodu jednotlivých odborných pracovišť Pedagogické fakulty naší univerzity. Jedním z nich byl profesor RNDr. Jan Srb, od jehož úmrtí uplynulo dne 22. února čtyřicet let. Narodil se dne 9. 4. 1898 v Telči, kde v roce 1916 maturoval na tamnějším reálném gymnáziu. Po vojenské službě absolvoval v letech 1919–1924 studium matematiky a deskriptivní geometrie na Vysokém učení technickém a Karlově univerzitě v Praze.

Na Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity nastoupil v roce 1949 po bohatých zkušenostech z působení na středních

školách v Jihlavě, Strážnici, Místku, Novém Bohumíně, Olomouci, Prostějově a v Brně. V roce 1949 dosáhl hodnosti doktora přírodních věd a o rok později byl jmenován docentem na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity pro obor geometrie. Jako člen Matematického a deskriptivního semináře se významnou měrou podílel na koncepci učitelského studia matematiky v prvních letech existence Pedagogické fakulty. V roce 1954 přešel na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě, kde byl v roce 1958 jmenován profesorem. Prof. RNDr. Jan Srb byl vynikajícím znalcem syntetické geometrie. Svoje vědecká pojednání publikoval od roku 1936 v Časopise pro pěstování matematiky a fyziky a v Acta facultatis rerum naturalium universitatis Comenianae. Jeho stěžejní práce se týkají pěti tematických okruhů: rozkladu kolineací v produkt harmonických homologií, konstrukce nadkvadrík z daných bodů, studia vlastností autopolárního simplexu polárnosti n -rozměrného prostoru a zajímavé problematiky rozšíření Pascalovy věty o šestiúhelníku vepsaném do kuželosečky na normální křivky prostorů o libovolném počtu dimenzí. Poslední okruh otázek, jimiž se autor zabýval, totiž možnosti vybudování deskriptivní geometrie v n -rozměrném prostoru novou axiomatickou metodou, zůstal bohužel nedokončen.

Pan profesor byl vynikajícím učitelem, který ochotně předával své bohaté vědecké a pedagogické zkušenosti spolupracovníkům i studentům. Jeho přínos při budování oboru matematiky na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity i na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského byl po zásluze oceněn udělením medaile Jednoty československých matematiků a fyziků i medaile Univerzity Komenského.

J. HÁJEK

Představitel Skupiny Brněnských

Před třiceti roky, 12. června 1974, zemřel v Brně významný literární vědec, spiso-

vatel a vysokoškolský pedagog František Tenčík (narodil se 24. října 1912 ve Vídni). Svě celožitovní úsilí věnoval české literatuře pro děti a mládež.

Od konce 30. let 20. století patřil k čelným představitelům tzv. Skupiny Brněnských, která se postavila proti účelovému, didakticko-výchovnému náhledu na dětskou literaturu a prosazovala umělecká kritéria při hodnocení písemnictví pro děti a mládež. Usilovala o důstojné začlenění dětské literatury, tak často odstavované na jakousi „druhou kolej“, do literatury celonárodní. V duchu Skupiny Brněnských uvažoval o literatuře (a také o dramatu, či filmu pro děti) rovněž František Tenčík. Zamýšlel se nad specifiky dětské literatury, která odvozoval od čtenářských potřeb mladých recipientů. Estetický rozměr literatury zdůrazňoval i ve vztahu k výchově: literatura může skutečně pomoci rozvoji osobnosti dítěte jedině tehdy, je-li zároveň a předně uměním. Na tomto stanovisku setrval František Tenčík po celý život.

Jako výrazně levicově orientovaný intelektuál podlehl především na přelomu let 40. a 50. tezí tzv. socialistického realismu, ale je třeba zdůraznit, že vždy oponoval nejúčelovějším socialistickorealistickým krajnostem. Na stránkách revue pro teorii a kritiku dětské literatury *Štěpnice* (jejímž vedoucím redaktorem byl v letech 1946 až 52) využíval proti extrémním utilitaristickým názorům na to, jak by měla vypadat „nová“ literatura pro děti, postojů některých serióznějších literárních vědců a pramenů sovětských tak, aby podtrhl důležitost a primárnost estetické funkce v literatuře pro děti. Na sklonku života pak byl Františku Tenčíkovi dokonce vytýkáno vstřícný postoj k některým z polických důvodů zakázaným autorům, například k Janu Skácelovi. V letech sedmdesátých Tenčík ostatně svým jménem kryl *Slovníček literárních pojmů* (1976) Ludvíka Kundery, do něž také napsal hesla týkající se literatury pro mládež.

Vyhraněný náhled na literaturu nebránil Františku Tenčíkovi v tolerantnímu přístupu k cestám poněkud jiným, než jaké důvodně upřednostňoval sám. Tak třeba už v polovině let 60. podpořil vydání nových knih Jaroslava Foglara (tedy autora zastávajícího